

5. Кремінь Д. Елегія троянського вина / Д. Кремінь. — Миколаїв : МП «Можливості Кимерії», 2001. — 132 с.
6. Кремінь Дмитро. Полювання на дикого вепря / Дмитро Кремінь. — К. : Факт, 2006. — 96 с.
7. Кремінь Д. Вибрані твори / Д. Кремінь. — Одеса : Маяк, 2007. — 672 с.
8. Кремінь Д. Мир золотим оливом // Київ. — 2011. — № 1. — С. 22–30.
9. Кремінь Дмитро. Атлантида під вербою / Дмитро Кремінь. — К. : Неопалима купина, 2003. — 64 с.
10. Соболь В. О. Не будьмо тінями зникомими / В. О. Соболь. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2006. — 256 с.
11. Старовойт Л. В. Еволюція образу ліричного героя в ліриці Дмитра Кременя / Л. В. Старовойт // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Вип. 7. Філологічні науки. — Миколаїв : МДУ, 2004. — С. 43–48.
12. Сулима М. М. Еротичні мотиви у творчості Дмитра Кременя / М. М. Сулима // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Вип. 22. Філологічні науки. — Миколаїв : МДУ, 2009. — С. 170–172.
13. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко / Л. Ушкалов. — К. : Факт-Наш Час, 2006. — 284 с.
14. Шуляр В., Гаркуша Є. Історіософська лірика Дмитра Кременя : Методика вивчення / В. Шуляр, Є. Гаркуша. — Миколаїв : Іліон, 2008. — 134 с.
15. Шуляр В. І. Поетичне світовідчуття Д. Кременя / В. І. Шуляр // Дивослово. — 2000. — № 1. — С. 47–50.
16. Шевчук В. Муза Роксоланська. Українська література XVI — XVIII століть : у двох кн. — Книга перша : Ренесанс. Раннє бароко / Валерій Олександрович Шевчук. — К. : Либідь, 2004. — 400 с.

Baroque Accents of Dmytro Kremin'

The reflection of Baroque world in the poetry by a laureate of Shevchenko National Prize Dmytro Kremin' is highlighted in the article. The role of historiosophical, culturological imagery and allusions of Ukrainian Baroque in revealing of realities of contemporary Ukraine is stressed. Traditional and innovative aspects of the problem of Baroque sources in national literature have not been bypassed.

УДК 821.161.2-3.09

Ольга Коржовська (Житомир)

АВТОРСЬКЕ САМОВИРАЖЕННЯ І ТРАДИЦІЯ У ЛІТЕРАТУРІ КИЄВОРУСЬКОЇ ДОБИ

Більшість середньовічних авторів, які дотримувалися норм літературної традиції з її усталеними поглядами на буття та аксіологічним світоглядом, не прагнули до авторського самовираження, а, навпаки, намагались знівельювати його прояв та вдавалися до прийому самоприниження, що дозволяло надати їхнім творам специфічного статусу та сакральності. Е. Р. Курціус називає цей прийом афектованою скромністю, яка могла застосовуватися як свідчення авторської покірливості та смирення [7, с. 98]. Прийом афектованої скромності наявний у «Ходінні» ігумена Данила: «Се азѣ недостойный игуменѣ Данил Руския Земля, хужши во всѣх мнѣшѣх, сѣмѣренѣй грѣхи многими, недоволенѣ сѣй во всяком дѣлѣ блазѣ, понужен мыслию своею и нетрѣпѣнием моимѣ, похотѣхѣ видѣти святыи град Иерусалимѣ и землю обѣтованную» [1, с. 24]. На думку С. Аверинцева, ранньовізантійські та середньовічні автори похвал та «славословий» зазвичай починають свої твори з драматичної дилеми: з одного боку, письменник усвідомлює, що невартий і нездатний викласти свою тему словами, що може вшанувати її тільки мовчанням, з іншого — він відчуває обов'язок все ж звернутись до слова [2, с. 61]. Саме внутрішньо вмотивоване бажання засобом слова виразити настрій сучасної для автора доби сприяло самовираженню автора у літературній пам'ятці. Середньовічний автор прагне, щоб його слово було дієвим, впливовим. На його моралізаторську функцію вказує О. Сліпушко. Як зауважує

дослідниця, автор-проповідник ставить собі за мету не лише створити текст, а й написати його таким чином, аби він був придатний для усного виголошення і мав максимально ефективний вплив на читача, він більшою мірою, ніж інші автори, є моралізатором, оскільки прагне не лише інформувати, а й переконувати [11, с. 73]. Ідея досягнення мирної ситуації у Київській Русі — одна із основних у «Сказанні про Бориса та Гліба» та «Слові о полку Ігоревім» — відповідала настроєві киеворуської доби та виказувала життєві орієнтири письменників.

Звертання до певної історичної події розглядалось письменником не лише як зосередження на факті історичного процесу, а, головним чином, віднесення цього факту до частини всесвітньої історії людства. Цьому сприяла літературна традиція. Є. Черноіваненко стверджує, що часто у Середньовіччі відомі випадки, коли раніше створені хроніки переписувались у такий спосіб, щоб події в них відбувались не у відповідності з дійсним їх перебігом, а у відповідності з тим, як вони повинні були відбуватись, оскільки для цієї епохи належне — більш істинне, ніж суще [13, с. 144]. Насамперед це може бути пов'язано з теоцентричністю світогляду середньовічних письменників. Автори часто усвідомлювали власну богообраність, переймали на себе функцію посередника. Письменник-християнин прагнув до духовного вдосконалення, подальшого внутрішнього розвитку. Як стверджує А. Гуревич, християнство створювало суперечливу ситуацію, в якій перебуває особистість. З одного боку, людина проголошувалася подібною Богу — своєму творцеві. З іншого боку, людина знаходилася у рабській покорі перед Богом, а служіння йому не принижувало, а, навпаки, підносило та рятувало людину [5, с. 306–307]. Посередницька функція середньовічного письменника ніби завуальовувала для свідомості самого автора рефлексію у творчості. На думку Є. Черноіваненка, людина цієї епохи не була індивідуальністю, яка виконувала (грала) певну соціальну роль, вона вся зводилася до цієї своєї соціальної ролі, яка була покликанням від Бога, і чим більш «типовим представником» свого стану вона буде, тим досконаліше виконає своє покликання [13, с. 143]. Звідси — дотримання середньовічного канону, звідси традиційність творчої манери, орієнтація на Святе Письмо як на авторитетний зразок «богонатхненного» тексту та користування візантійською літературною спадщиною. Цитування Біблії вважали перевагою, належним дотриманням літературної традиції. На думку архієпископа Ігора Ісіченка, традиційний сакральний текст, повторюваний у перебігу дискурсивної діяльності, обертався на джерело насолоди не лише для реципієнта, а й для мовця, для того, хто повторює текст. Елемент новизни твореного тексту тут не фігурував. На вищу естетичну цінність, що дає нечувану насолоду, перетворився добре відомий сакральний дискурс [6, с. 357]. Самоусвідомлення середньовічного руського книжника відбулося у вимірах патристичної традиції, репрезентованої богослужбовими чинами, молитовними творами, канонічними документами, богословськими ідеями [6, с. 356]. Творчість ним усвідомлювалася як медитація, інколи і як воля до влади.

У середньовічних авторів відводилася значна роль внутрішній мотивації (пов'язана з психологічним підтекстом літературного твору), вона пов'язана з релігійністю світосприйняття авторів, а зовнішня мотивація яскраво виражена у творах, де помітною є тенденційність («Слово о полку Ігоревім») та прагнення поліпшити для автора власне становище або покращити кар'єру («Моління Данила Заточника»). Більш індивідуалізованими та оригінальними виявилися твори тих середньовічних письменників, у змісті яких наявна концепція необхідності змін. Ця спрямованість на зміни, які мають відбутися після переходу від стадії «незадоволення», дискомфорту (що не влаштовує автора «на даний момент»), проглядається у «Молінні Данила Заточника», де автор бажає виправити своє невтішне становище в'язня, звертаючись по допомогу до князя. У «Сказанні про Бориса та Гліба» ідея змін пов'язана із формуванням християнського світовідчуття засобом утвердження та поширення культу Бориса та Гліба.

Самосвідомість творця «Слова о полку Ігоревім» увібрала у себе копію середньовічної реальності, на прикладі якої спроектувала модель художньої дійсності твору, але полишила місце для власної інтерпретації. Тенденційність «Слова о полку Ігоревім», ідея необхідності змін, свідчить про спробу впливу на свідомість читача, не байдужого до долі Київської Русі. Безперечно, там, де відчувається сила тенденційності, приховується душевне потрясіння автора. У цьому випадку громадянське стало особистим, колективне — індивідуальним. Процес творчості став процесом самовираження, який виконав компенсаторну функцію. Конфлікт між внутрішнім та зовнішнім — вичерпаний. У цьому полягає креативність авторської свідомості.

О. Александров прояснює зміст категорії руського автора, вважаючи, що автор — це креативна свідомість, яка вибудовує образний світ твору (а іноді і образ автора з його світоглядом), а також споглядає і оцінює його естетичність, прагнучи додати цьому світові цілісності і довершеності, що свідчить про функціональну двоєдиність автора. Проте в риторичній та художній епохах це здійснюється по-різному, оскільки авторська свідомість має різну структуру — монологічну та діалогічну. Монологічна (середньовічна) авторська свідомість триєдина: автор не здатний встановити естетичну дистанцію між собою й Богом, з одного боку, між собою й героєм — з іншого. Рефлексія як форма усвідомлення автором своєї відмінності й від Бога, й від героя тут не розвинена зовсім або ж розвинена дуже слабо. За середньовічними уявленнями, автор як особа, що отримала Боже натхнення, свідомо чи несвідомо передає смислотворчу функцію всевишньому, щоб стверджувати, що Бог є «точкою, з якої починається відлік усіх світових смислів», визнаючи, що Бог всезнаючий. Принципи побудови образного світу випливають із закономірностей символічного мислення. Одна з них — передача Божественного смислу і Божественної енергії в світ людини. Першим кроком у русі від Бога, від смислу до образу засобами слова є створення теоцентричної моделі дійсності. Виникає сакральний хронотоп. [3, с. 18]. Причетний до Бога і героїв автор не може вийти за його часові та просторові межі. Якщо характеризувати з цього погляду свідомість автора «Слова о полку Ігоревім», то тут структура дещо відмінна. По-перше, автор не розглядає себе виконавцем волі Божої, створюючи поему, не вважає описані події Божим повелінням, а причину поразки Ігоря виводить із нерозумного ставлення до політичної ситуації того часу. І, хоча художній світ киеворуської пам'ятки населений язичницькими богами і природою, автор використовує все це для детальнішого зображення подій у творі.

А той факт, що у кінці киеворуської пам'ятки князь Ігор їде до церкви святої Богородиці Пирогощої, ще не свідчить про релігійність героя, а особливо автора. Авторське самоприниження перед Богом відсутнє. Розвиненою є рефлексія, оскільки помітною є дистанція між автором і Богом, автором і героєм. Інша справа з літописним оповіданням про похід у Київському літописі. Світогляд автора-християнина передається і героям оповідання: прохання Всевишнього про допомогу, наявне каяття за гріхи перед Богом, трактування долі як волі неба. Міцний зв'язок Бог – автор є визначальним у причинно-наслідковому розвитку подій.

Вияв авторської свідомості найбільше помітний у зверненні до тих, хто читатиме «Ходіння Данила Паломника». Доброзичливість, наявна у благословінні читачів, свідчить про прихильне ставлення автора до всіх людей, відкриття власного «я» перед іншим: «Буди же всѣмъ, почитающим писание се с вѣрою и с любовию, благословенне от бога и от святого Гроба Господня и от всѣх мѣстѣ сих святѣхъ: примут мзду от бога равно с ходившими мѣста си святѣа» [1, с. 114]. Поряд із літературно-етикетною нормою смиренної радості бачимо власний тріумф Данила: радість людини-першовідкривача, який відкрив для себе Святу землю, його не цікавить містика, він виявляє інтерес до реальності, а свій власний паломницький подвиг підносить до рівня і значення аскези [11, с. 86].

Високий рівень релігійності авторської свідомості помітний у Іларіона, який використовує Святе Письмо як доказ істинності сказаного у «Слові про «Закон і Благодать». О. Сліпушко помітила, що, незважаючи на те, що у творі Іларіона більше сотні цитат зі Святого Письма, він до жодного з догматичних чи біблійних положень не дає детальних пояснень і коментарів, він закликає свого слухача і читача роздумувати над сутністю символів; автор проповіді завжди є інтерпретатором і коментатором Біблії, а також наставником і вихователем. [11, с. 74–75]. Т. Целік зауважує, що за середньовічним способом самовисловлення через інший текст (перш за все, біблійний) постає особистісна свідомість з орієнтацією на особисту відповідальність [12, с. 52]. Безперечно, будучи релігійно свідомими, більшість середньовічних авторів відчували значну відповідальність за сказане та перейняте з Біблії. Одним із таких авторів був Кирило Турівський. Щодо творчої особистості Кирила Турівського О. Сліпушко зазначає, що він мислить символами, а, даючи власну інтерпретацію та розуміння образів і сюжетів Святого Письма, він заявляє про авторську позицію «...» суть його методу полягає в глибоких інтуїтивних асоціаціях, яким він надає перевагу перед богословськими роздумами [11, с. 77].

Найбільш авторитетною книгою письменники Середньовіччя вважали Біблію. На думку О. Меня, Біблія — одночасно і Слово Бога і слово людини. Одкровення переломлювалося у ній крізь призму особистості її авторів — живих людей, які належали до певних епох, відчули на собі вплив навколишнього середовища, мислення та поглядів сучасників [9, с. 24]. З. Лановик стверджує, що детальний аналіз авторської парадигми передбачає проникнення в психологічні аспекти творчості, що проливає світло на особливості змісту і стилю тексту (Давид та Соломон були царями, пророки Ісайя та Софонія — приближеними царськими особами, Даниїл мав найвищу на той час халдейську освіту і був першою особою у Вавилонській імперії, в той час як Амос був пастухом, Павло мав найвищу на той час римську освіту, Лука — лікарем, Іван і Петро — рибалками) [8, с. 415].

О. Мень стверджує, що пророки, навіть говорячи під дією Духа Божого, ніколи не входили у стан несвідомого трансу, подібно язичницьким віщунам, а навіть часом страшилися відведеної їм місії і навіть противилися їй [9, с. 26]. У Книзі пророка Ієремії промовистими з цього приводу будуть слова: «Намовляв мене, Господи, — і був я намовлений, Ти взяв міцно мене — й переміг! Я став цілий день посміховищем, кожен глузує із мене... Бо коли тільки я говорю, то кричу, кличу: «Гвалт!» та «Грабіж!» і так сталося слово Господнє мені цілий день за ганьбу й посміховище... І я був сказав: Не буду Його споминати, і не буду вже Йменням Його говорити! І стало це в серці моїм, як огонь той палючий, замкнений у костях моїх — і я змучивсь тримати його й більш не можу!» [Пер., 20: 7–9]. Пророк Ієремія визнає сакральність походження та вагу дарованої йому від Всевишнього місії, відчуває вагу власної відповідальності за поширення Божої істини та звертається до Бога через тягар від несприйняття цієї ваги оточуючими. Та, незважаючи на певну спантеличеність від отриманого творчого натхнення, пророк не відмовляється від сказаного, а продовжує сподіватися на Божу підтримку та захист. Творче натхнення сприймається свідомістю середньовічного письменника як сакральний акт, отримання благодаті від Всевишнього. Тому і традиційність сприйняття категорії авторства у киеворуську добу зумовлена певними причинами.

Однією з таких причин був погляд на слово як беззаперечний атрибут божественного, внаслідок чого єдиним автором всього написаного міг вважатися лише Бог. Проблеми оригінального авторського погляду на той час не існувало, оскільки автори не прагнули до самовираження, виявлення власного «я». Як стверджує архієпископ Ігор Ісиченко, семіотична насиченість тексту формувалася не як вияв оригінальної творчості, а як чинник сполучення традиційного тексту з його декодуванням відповідно до власного духовного досвіду мовця та конкретної комунікативної ситуації [6, с. 357].

Слушним з цього приводу також видається міркування А. Гуревича про те, що не оригінальність, не відмінність від інших, а, навпаки, максимально дієве включення у соціальну групу, корпорацію, в боговстановлений порядок, така суспільна «доблесть», яку вимагали від індивіда. Видатна людина — та, яка більше за інших уособлює в собі християнські добродієвості, яка, іншими словами, найбільшою мірою відповідає встановленому канону поведінки і прийнятому у суспільстві типу людської особистості [5, с. 309]. Як вважає О. Сліпущко, книжні тексти доби Середньовіччя творилися не з метою представити оригінальність творчої манери автора, а з метою поєднати канонічні християнські традиції з власним духовним досвідом книжника та пояснити вічні теми відповідно до цього досвіду, у чому і проявлялася авторська позиція. Для середньовічного автора спадщина Отців Церкви була не лише одним із визначальних джерел, а й своєрідним творчим чинником, який спонукав поглянути на традиційні категорії з власних позицій [11, с. 5].

Крім того, творча ініціатива надходила не від автора, а від Бога, який диктував сакральне слово та спрямовував авторську думку передати богонатхненний текст на письмі. Письменник, вважаючи за честь бути обраним, отримав функцію посередника між Богом та читачем, виявився носієм істинного знання, передав це знання за допомогою прихованої символічності, підтексту. Відповідно автор орієнтувався переважно на читача освіченого, здатного до правильного витлумачення символу. Він намагався уникати «зайвих місць» у тексті, які б могли відволікти увагу реципієнта від «істинного», очікуваного від нього сприйняття. Наприклад, Данило Паломник намагається дотримуватися принципу економії уваги, а тому

виконує не лише роль спостерігача за увагою читача, а й ніби наглядає за тим, як проходить процес сприймання твору.

Але цю здатність відрізнити «істинний» текст від «неістинного» середньовічний автор отримав як творчий дар від Всевишнього. О. Александров вважає, що киеворуський книжник точний у відтворенні фактичного матеріалу, але він вільний у його відборі в тому смислі, що використовує лише те, що відповідає колективним уявленням або ідеям. Колективні ж уявлення, що домінують над книжником, існують апіорі, незалежно від уяви творця та його знання й розуміння дійсності [4, с. 41].

Автор у більшості випадків залишався анонімним. Анонімність «Сказання про Бориса та Гліба», можливо, пов'язана із тим, що середньовічний автор не прагнув до визнання себе творцем літературного тексту, не ототожнював себе із ним, для нього це не було актуальним. Літописи синтезували загалом два типи свідомості — епічну та історичну. Особливість обох полягає в тому, що зазначення авторства не було необхідною умовою: сформована в усній народній творчості епічна свідомість прагнула до звеличення свого героя, а постать автора не мала істотного значення; так само й історична свідомість, яка була запрограмована на відображення світогляду певної доби [10, с. 61].

Епосі Середньовіччя не було притаманне прагнення письменників до творчого самоусвідомлення та самовираження: традиційність літературного методу зумовлювала консервативне авторське ставлення до свого твору як до вмістилища канонічності та правдивого фактажу. Хоча ця правдивість для автора, безумовно, була більше суб'єктивною. Адже «придворний» літописець записував ті події, які відбувалися навколо зображуваного у «потрібному» світлі його правителя. Творчість літописці використовували як засіб: нагадування про необхідність змін, пересторогу, не визнаючи її як можливість самореалізації, самовираження. Писати для цих авторів було необхідністю, продиктованою «вище» як Богом, так і владною особою, яка піклується про власний авторитет та авторитет держави, якою керує. У літописців відсутнє розкриття психології вчинків героїв, оскільки все, що відбувається, у волі Божій. Хоча середньовічні автори і намагалися дотримуватися традиційності творчого методу, все ж зустрічаємо суперечливі як для такої традиційності риси, спричинені сприйманням ними власної творчості як волі до влади (влади слова над людиною, врахування сугестивності слова). У киеворуських пам'ятках наявне суб'єктивно-оцінне ставлення до предмета висловлювання, розкриття якого дає уявлення про особистість автора, його світовідчуття. Середньовічний письменник, у якого найбільш помітними були особисте ставлення до зображених подій та спроба їх оцінки, прагнув викликати у читача зацікавленість та відповідне сприйняття, чим він досягав самовираження у творчості.

Література:

1. «Хождение игумена Даниила» / Памятники литературы Древней Руси. XII век. — М. : Художественная литература, 1980. — С. 24–115.
2. Аверинцев С. Поэтика ранневизантийской литературы / Сергей Аверинцев. — СПб. : Азбука-классика, 2004. — 480 с.
3. Александров О. Середньовічний автор / Давньоруське любомудріє. Тексти і контексти / Олександр Александров. — К., 2006. — С. 9–24.
4. Александров О. Старокіївська агіографічна проза XI — першої половини XIII ст. : Монографія. — За ред. О. Мишанича / Олександр Александров. — Одеса : «АстроПринт», 1999. — 261 с. бібліогр. на с. 252 — 261.
5. Гуревич А. Категории средневековой культуры / Арон Гуревич. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Искусство, 1984. — 350 с.
6. Архієпископ І. Ісіченко. Аскетична література Київської Русі / Архієпископ Ігор Ісіченко : Наукове видання. Серія «Харківська школа». — За ред. Н. Бордукової : «Акта», 2005. — 383 с. бібліогр. на с. 361–380.
7. Курціус Е. Р. Європейська література і латинське середньовіччя / Переклад з нім. Анатолій Онишко / Курціус Ернст Роберт. — Львів : Літопис, 2007. — 752 с.
8. Лановик З. Hermeneutica Sacra : Монографія (Науковий редактор — Гром'як Р. Г.) / Зоряна Лановик. — Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2006. — 587 с. бібліогр. на с. 563–586.

9. Мень А. Исагогика. Курс по изучению Священного Писания. Ветхий Завет : Фонд имени Александра Менья. Общедоступный православный университет / Протоиерей Александр Мень. — М., 2000. — С. 559. библиогр. к I т. на с. 565–574, библиогр. к II т. на с. 574–582.
10. Сліпушко О. Образ автора в «Повісті врем'яних літ» / Оксана Сліпушко // Слово і Час. — 2008. — № 4. — С. 57–64.
11. Сліпушко О. Образ автора у літературі Києворуської держави (XI — перша половина XIII ст.): Навчальний посібник / Оксана Сліпушко. — К., 2009. — 144 с.
12. Целік Т. Особистісне начало у філософській культурі Київської Русі / Т. Целік. — К. : Вид. ПАРАПАН, 2005. — 312 с. бібліогр. на с. 284–312.
13. Черноіваненко С. Літературний процес в історико-культурному контексті : Розвиток і зміна типів літератури і художньо-літературної свідомості в російській словесності XI–XX століть / Свген Черноіваненко. — Одеса, «Маяк», 1997. — 712 с.

The Author's Self-Expression and Tradition in Kyevan Rus Literature

The article deals with the influence of literary tradition on the author's self-expression in Kyevan Rus literature. The problem of the author's consciousness manifestation in the medieval literature is actualized in the research. The article also reveals how the author perceives his own work. The understanding of book word as the way of mastering of the high truth is shown in this paper.

УДК 821.161.2(7.045)(82'04)

Сніжана Герасимчук (Житомир)

ХУДОЖНІ СМИСЛИ АЛЕГОРИЧНИХ ОБРАЗІВ У «СЛОВІ НА ВЕРБНУ НЕДІЛЮ» КИРИЛА ТУРІВСЬКОГО

Кирилу Турівському, відомому давньоукраїнському проповідникові, приписують авторство восьми святкових урочистих «слів», присвячених недільним святкам восьми тижнів до та після Великодня, починаючи з Вербної неділі. Ці твори мали найбільшу популярність серед давньоруських книжників, оскільки вони частіше від інших включались у збірники святоотецьких гомілій («Торжественники» та «Златоусти»). За своїм змістом та формою ці літературні пам'ятки вважаються блискучими зразками давньоукраїнського ораторського проповідництва, складеними за високими канонами візантійського красномовства, у яких проте яскраво проявляється авторська індивідуальність. Головним завданням кожного зі слів є «розкриття символічного, таємничого, духовного сенсу описуваних подій» [5]. Творче завдання Турівського, за словами Михайла Грушевського, полягає в тому, щоб «гарно, артистично описати свято, подію... Кирил не догматист, не мораліст, а описатель, оповідач свята, так, як який-небудь Гірляндайо чи інший описатель раннього відродження, котрий ставив своїм завданням представити історію свят, подій в гарних фігурах, сценах, перспективах. І з цього боку ми мусимо справді високо цінити Кирила як такого словесного маляра» [3, с. 95]. У своїх словах «Кирило доповнює і розвиває євангельські сюжети, які лежать в їх основі, новими подробицями, складає діалоги персонажів, створюючи, таким чином, новий сюжет, який надавав би йому більші можливості для алегоричного тлумачення того чи іншого свята» [5]. Риторична віртуозність автора проявляється в тому, що «він то звертається до слухача, то передає євангельський сюжет чи складну богословську концепцію за допомогою колоритних алегорій..., то запитує і одразу ж відповідає сам собі, сам із собою сперечається, сам собі доводить» [5]. Стиль Турівського характеризується увагою до орнаменталізації твору: він будує свої слова на яскравих алегоріях, ефективних порівняннях, цікавих метафорах та промовистих символах.

Один із найбагатших на алегорії твір єпископа — «Слово на Вербну неділю», у якому творчо інтерпретується в'їзд Ісуса Христа в Єрусалим. Уже вступна частина тлумачиться автором алегорично. В буквальному сенсі вона являє собою похвалу скарбам, багатствам